

Počáteční období Velké vlastenecké války a dnešek

V minulém čísle našeho časopisu jsem připravil stručnou informaci o slovenském vydání knihy maršála SSSR G. K. Žukova „Spomienky a úvahy“, která mezi tím vyšla i česky v nakladatelství Svoboda.

Význam této knihy podtrhuje mimo jiné i ta skutečnost, že česky byla vydána v letošním roce, kdy jsme si připomínali 30. výročí zahájení věrolovného napadení Sovětského svazu fašistickým Německem.

Při této příležitosti jsme si všichni uvědomili, že Velká vlastenecká válka byla obrovskou zkouškou morálních, vojenských a ekonomických sil Sovětského svazu a že konečné vítězství sovětského lidu nad fašistickým Německem bylo přesvědčivým důkazem pevnosti společenského zřízení a mohutnosti jeho ozbrojených sil.

V počátečním období Velké vlastenecké války ztratily sovětské ozbrojené síly velké množství bojové techniky, zvláště tanků a letectva a ostatního materiálu. Nepříznivý výsledek tohoto období ovlivnil celý další průběh Velké vlastenecké války. V podstatě však v průběhu počátečního období sovětský lid odrazil nenadálý útok agresora, kterému se nepodařilo splnit bližší strategické cíle, stanovené pro toto období války.

Při rozvíjení vojenského teoretického myšlení a při upevňování obrany naší země musíme dále využívat zkušeností Sovětské armády z Velké vlastenecké války. Tuto skutečnost obecně známe, avšak v nedávné historii došlo k různému překrucování s cílem narušovat naše vzájemné vztahy se Sovětskou armádou.

Jedním z pramenů, umožňujících studovat válečné zkušenosti, je kniha G. K. Žukova, který se v ní mimo jiné zabývá velmi podrobně počátečním obdobím Velké vlastenecké války. V té době byl náčelníkem generálního štábu Rudé armády a má proto všechny předpoklady velmi zasvěceně osvětlit průběh tehdejších událostí.

Na základě údajů o zahájení Velké vlastenecké války, které obsahuje kniha G. K. Žukova, pokusím se ukázat na některé problémy zahájení války. Vždyť problematika počátečního období války je pro náš stát a pro naši armádu vysoce aktuální. Tuto skutečnost zdůraznil i na XIV. sjezdu KSČ soudruh Husák, který mj. uvedl: „Žijeme na hranici imperialistického světa a nemůžeme ani na chvíli ztrácet ze zřetele, že musíme být připraveni spolu s našimi spojenci k obraně národní a státní nezávislosti i socialistického zřízení.“

Plukovník ing. Miroslav Nedvěd, CSc.

Při hodnocení celkové připravenosti Sovětského svazu a jeho ozbrojených sil k válce G. K. Žukov ve své knize připomíná, že **příprava civilního obyvatelstva** před válkou měla svoji tradici a zejména příprava mládeže k obraně vlasti před odvodem do armády byla velmi populární. Porovnáváme-li tuto skutečnost s naší konkrétní situací, vidíme, kolik obrovského úsilí nás v této oblasti ještě čeká. Hlavní směry a úkoly stanovil XIV. sjezd KSČ, který zdůraznil nutnost zabezpečení obrany země v celém komplexu v jednotném branném systému, ve kterém jednu z rozhodujících míst bude mít intenzivní branná výchova obyvatelstva a zejména mládeže.

Vojenská teorie v předválečném období správně vycházela z tehdejší úrovně bojových prostředků i z činnosti pravděpodobného protivníka. G. K. Žukov v souvislosti s tím ve své knize uvádí, že válečná strategie správně předvídala, že jedině útočnými akcemi je možno zničit agresora, avšak zároveň došlo k podcenění další varianty boje, jako je střetný boj, ústup a boj v obklíčení. Autor konstatuje, že vojenská teorie byla „na úrovni doby, avšak praxe do jisté míry zaostávala za teorií“.

Porovnáváme-li tuto skutečnost s naší dnešní situací, vidíme určitou analogii, která již byla v řadě případů uváděna v různých dokumentech a rozbořech. Vždyť i v naší praktické přípravě se stále setkáváme s různými projevy podceňování obrany, ústupu apod., i když je nám teoreticky jasné, že naše armáda musí být dobře připravena vést všechny druhy bojových činností.

Pokud jde o **konkrétní úroveň přípravy velitelských kádřů** Rudé armády v období těsně před zahájením války, G. K. Žukov konstatuje, že „otázka velitelských kádřů ozbrojených sil zůstala v letech 1940—1941 stále problematická. Hromadné jmenování mladých a nezkoušených velitelů do vyšších funkcí snižovalo na určitou dobu bojeschopnost armády. V předvečer války byl při provádění důležitých a velkých organizačních opatření nedostatek kvalifikovaných velitelů“ (str. 218).

Na tuto situaci též upozorňuje ve své knize „Tak začínala vojna“ I. Ch. Bagramjan [Vojennoe izdatelstvo MO SSSR, Moskva 1971], který na str. 72 uvádí, že jen u vojsk jejich okruhu (tj. Kyjevského vojenského okruhu) chybělo v květnu 1941 více než 30 000 osob velitelského a technického sboru.

Tuto skutečnost připomínám záměrně, poněvadž i v naší armádě po očistě velitelského sboru byla vyzdvihována do vyšších

funkcí řada soudruhů s menší předcházející teoretickou a praktickou přípravou. Rovněž na nejnižších velitelských funkcích je citelný nedostatek velitelských kádřů. Tyto skutečnosti negativně ovlivňují plynulé zvyšování připravenosti naší armády a při zahájení války by se projevil obdobným způsobem, jako v Rudé armádě v roce 1941.

Rízením na nejvyšší úrovni se G. K. Žukov zabývá ve své knize na mnoha místech. Uvádí, že v posledních předválečných letech byla uskutečněna řada závažných opatření ve stranickém a státním aparátu, vedoucích ke zkvalitnění jeho práce při řízení obrany země. V souvislosti se schválením zákona o všeobecné vojenské povinnosti došlo k reorganizaci i ústředního vojenského aparátu a místních orgánů vojenské správy. Zásadní otázky obrany řešila Hlavní vojenská rada Rudé armády, jejímž předsedou byl lidový komisař obrany a jejími členy náměstkové lidového komisaře a jeden člen politbyra ÚV VKS (b). Zvláště důležité otázky obvykle posuzovala a projednávala v přítomnosti J. V. Stalina a jiných členů politbyra ÚV VKS (b).

Aparátem hlavního stanu vrchního velení se stal při vyhlášení války generální štáb Rudé armády, který byl v míru hlavním aparátem lidového komisaře obrany.

G. K. Žukov v souvislosti se zabezpečením ozbrojených sil v případě války poukazuje na závažné nedostatky. Na jaře 1941 ještě totiž nebyla připravena velitelská stanoviska pro lidového komisaře obrany a pro generální štáb, odkud by bylo možné řídit ozbrojené síly. Autor dále konstatuje, že v důsledku toho muselo vrchní velení, generální štáb a všechny štáby druhů vojsk řídit akce ze svých mírových pracoven, což značně zkomplikovalo jejich práci. Na začátku války nebyly vyřešeny otázky orgánů hlavního stanu vrchního velení — jeho struktury, personálního obsazení, rozmístění zabezpečovacího aparátu a materiálně technických prostředků.

Těchto několik poznámek ukazuje, jakou pozornost je nutné věnovat včasné přípravě a zabezpečení spolehlivého velení na všech stupních.

Počty vojsk byly velmi různé. Střelecké divize měly místo předepsaných 14 500 pouze 9 000—12 000 osob, výzbroj byla na 80—90 % a dopravní prostředky na 25—30 % stavech.

V předvečer války bylo podle údajů autora v pohraničních okruzích celkem 170 divizí a 2 brigády; z toho 19 divizí bylo doplněno na 5 000—6 000 mužů, 7 jezdeckých divizí mělo v průměru 6 000 mužů

a 144 divizí 8 000—9 000 mužů. Podle dříve uvedené knihy I. Ch. Bagramjana měly 4 divize Kyjevského vojenského okruhu při zahájení války jen 2 000—2 500 mužů. Tentýž autor uvádí mj. i počty tanků u vojsk, např. 37. tanková divize měla pouze 32 nových středních tanků a 1 tank typu KV, ostatní tanky byly zastaralého typu BT-7 a T-26. (Jejich kanón ráže 45 mm nebyl vůbec srovnatelný s tehdejšími německými tankem Pz — IV., který byl vyzbrojen dělem 75 mm).

Pokud jde o konkrétní možnosti obrany státní hranice G. K. Žukov ukazuje, že z celkového počtu 149 divizí (čtyř západních pohraničních vojenských okruhů) bylo 48 divizí součástí prvního sledu armád krytých a byly rozmístěny 10—50 km od státní hranice (střelecké divize blíže, tankové divize dále). Hlavní síly pohraničních okruhů byly rozmístěny 80—300 km od státní hranice. Přímě na státních hranicích byly pohraniční jednotky lidového komisariátu vnitřa.

Spojení bylo budováno před válkou převážně na bázi stálé telefonní sítě s předpokladem, že k řízení frontů, vnitřních okruhů a záložních vojsk vrchního velení se budou využívat za války převážně prostředky lidového komisariátu spojení a zvláštní linky lidového komisariátu vnitřa. Spojovací uzly vrchního velení, generálního štábu a frontů měly být vybaveny místními orgány lidového komisariátu spojení, což nebylo vůbec připraveno k práci ve válečných podmínkách. G. K. Žukov uvádí, že tyto okolnosti se v míru projevovaly negativně v přípravě velitelů a štábů, v jejich nedostatečné schopnosti řídit vojska ve složitých a rychle se měnících válečných podmínkách. Konstatuje, že velitelé se vyhýbali použít rádiové spojení a dávali přednost linkovému spojení.

Tato skutečnost musí být pro nás výstrahou, poněvadž v současných podmínkách vedení operací, kdy počítáme s mnohem rychlejšími změnami situace a s vedením manévrové činnosti ve vysokých tempech, musí být rádio hlavním spojovacím prostředkem na všech stupních velení. To si sice uvědomujeme, avšak při cvičeních z různých důvodů — ať je to požadavek utajení apod. — někteří velitelé se snaží velmi málo využívat rádiového spojení a více spoléhají na telefonní linky. Poznatzky z minulé války jasně dokazují, že tato představa je nereálná.

Při hodnocení celkového stavu připravenosti Rudé armády před válkou G. K. Žukov konstatuje, že obrana země byla vedena v hlavních rysech a směrech správně. Na druhé straně přiznává, že byla špatně stanovena doba pravděpodobného útoku

fašistického Německa na Sovětský svaz, což se nepříznivě odrazilo v přípravě k odrazení prvních úderů. Dále autor uvádí, že v roce 1940 byla přijata řada opatření k posílení obrany země, avšak ekonomické možnosti nedovolily za tak krátkou dobu plně uskutečnit plánovanou organizační a jiná opatření v ozbrojených silách. To se odrazilo v tom, že válka zastihla zemi ve stavu reorganizace, přezbrojování a nové přípravy ozbrojených sil, při vytváření nutných mobilizačních záloh a státních rezerv. Autor knihy přiznává, že vojenští činitelé patrně neučinili všechno, aby přesvědčili J. V. Stalina, že válka s Německem je v nejbližší době nevyhnutelná, a aby dokázali, že je třeba učinit okamžitá opatření předpokládaná operačním a mobilizačním plánem.

Při posuzování možností tehdejšího vojenského vedení **odhalit skutečný záměr hitlerovců o době zahájení agrese** G. K. Žukov ukazuje na to, že měli sice k dispozici řadu zpráv a informací o chystaném útoku Hitlera na Sovětský svaz, avšak zprávy byly někdy naprosto protichůdné. Mnozí funkcionáři je pokládali za provokační ze strany kapitalistických zemí, které chtěly touto formou vyprovokovat konflikt mezi Německem a Sovětským svazem. Tato skutečnost dokumentuje na řadě příkladů, z nichž je zajímavý např. výrok J. V. Stalina z jara 1941. Tehdy v západních zemích začaly se šířit provokační zprávy o velkých válečných přípravách Sovětského svazu proti Německu. Stalin tuto skutečnost komentoval slovy: „Tak vidíte, nás straší Německem a Němce zase straší Sovětským svazem a štvou nás proti sobě navzájem“ (str. 219). G. K. Žukov při hodnocení této otázky uvádí: „Stalin si přál zachovat mír jako rozhodující podmínku výstavby socialismu v SSSR, ale zároveň viděl, že britská a americká vláda dělají vše pro to, aby zatáhly Hitlera do války se Sovětským svazem, a že Anglie a jiné západní státy, které se octly v těžké vojenské situaci a snaží se zachránit před katastrofou, mají krajní zájem na útoku Německa proti SSSR. Proto s takovou nedůvěrou přijímal informace západních vlád o přípravě Německa k útoku proti Sovětskému svazu“ (str. 218).

K potvrzení těchto úvah autor poukazuje na tajná jednání s fašistickým Německem, jež probíhala v roce 1939 v Londýně, na kterých navrhovala britská diplomacie Hitlerovi rozdělení sfér vlivu ve světovém měřítku. Tuto dvojakou politiku uskutečňovala Anglie ve stejném roce, kdy v SSSR probíhala vojenská jednání s An-

glí a Francii a která, jak známo, skončila nezdarem vinou západních vlád.

Ještě malá poznámka k možnosti odhadnout přesnou dobu útoku ze strany Německa. Autor poukazuje na to, že Hitler postupně přesunoval svá vojska na východ řadu měsíců před zahájením války. Přímě na hranicích však Němci soustředili vojska až v poslední chvíli a tanková vojska, která byla značně vzdálena, přesunuli do východních prostorů teprve v noci na 22. června.

Dále autor konstatuje, že se však z dostupných zpráv vyvozovaly někdy nesprávné závěry a sovětské vedení mělo jednoznačnou snahu nezavdat žádnou záminku Hitlerovi k rozpoutání válečného konfliktu. Tuto skutečnost potvrzuje G. K. Žukov při popisu jednání u J. V. Stalina večer 21. června, kdy již byla k dispozici řada podkladů, které svědčily o bezprostředních přípravách Němců k zahájení války. Autor poukazuje na to, že ještě po předložení návrhu na vydání směrnic vojskům pohraničních okruhů k jejich okamžitému uvedení do stavu plné bojové pohotovosti poznamenal J. V. Stalin, že je předčasně vydávat takovou směrnici, poněvadž je možné, že se celá otázka ještě urovná mírovou cestou. Dal pokyn k vydání stručné směrnic, ve které mělo být uvedeno, že útok může začít provokačními akcemi německých vojsk a že vojska pohraničních okruhů nesmějí přistoupit na žádné provokace, aby nebyly vyvolány komplikace.

Na základě tohoto pokynu byla vydána vojskům pohraničních vojenských okruhů známá směrnice číslo 1, která byla již publikována v červnu t. r. i v našem denním tisku v souvislosti s 30. výročím zahájení hitlerovské agrese proti SSSR.

Nás zajímá především doba vydání této směrnic vojskům. G. K. Žukov ve své knize uvádí, že předání této směrnic okruhům skončilo 22. června 1941 v 0.30 hod. (str. 227).

I. Ch. Bagramjan [při zahájení války byl náčelníkem operačního oddělení Kyjevského vojenského okruhu] ve své knize k této otázce uvádí, že 22. června v 0.25 hod. začal přijímat okruhový spojovací uzel v Tarnopolu, kde byl rozmístěn štáb okruhu, směrnici z Moskvy. Dále cituje její doslovné znění a konstatuje, že teprve o půl třetí v noci bylo skončeno převzetí této důležité směrnic, takže do začátku fašistického útoku zbývalo půl druhé hodiny. V této době štáb okruhu teprve připravoval potřebná nařízení podřízeným armádám na základě obdržené směrnic a mezi tím nepřítel zahájil letecké a dělostřelecké úderu na vojska okruhu.

Z této statě je pro nás nejdůležitější poznatek, týkající se **uvádění vojsk do bojové pohotovosti**. V této souvislosti chci pouze ukázat na jeden problém. Možný charakter zahájení války vyžaduje, aby vojska byla schopna rychle dosahovat plné bojové pohotovosti i bez období předchozího zosťvování mezinárodní situace. Vždyť náš potenciální nepřítel může připravovat nenadálé zahájení války naopak v období přechodného zmírnění mezinárodního napětí, aby tím dosáhl většího překvapení. Bude proto vhodné v našich cvičeních a prověrkách vycházet více i z této možné varianty a nepočítat jen s možností, že v období zosťvování mezinárodní situace bude možné připravit potřebná opatření ke zvýšení bojové pohotovosti vojsk. S tím souvisí způsob jejího prověřování. Je všeobecně známé, že ohlášené inspekční prohlídky jsou v řadě případů zahajovány prověrkou uvádění daného svazku nebo útvaru do bojové pohotovosti. Poněvadž je tato praxe častá a všeobecně u našich vojsk známá, očekávají zpravidla „prověřovaná vojska“ několik dnů před zahájením plánované inspekční prohlídky vyhlášení bojového poplachu „v plné pohotovosti“. Výsledky takových prověrek nemožno dát reálnou představu o skutečném stavu bojové pohotovosti. Bylo by proto vhodnější tyto prověrky časově nespojovat — pokud jsou inspekční prohlídky platných směrnic ohlašovány a plánovány předem. Na druhé straně by bylo účelné po vyhlášení utajované prověrky bojové pohotovosti pokračovat v taktickém cvičení s vojsky a s bojovou střelbou, aby byl získán reálný obraz o schopnosti prověřovaných vojsk plnit bojové úkoly po vyhlášení bojového poplachu.

G. K. Žukov popisuje, jaká opatření po zahájení nepřátelské agrese přijalo vedení státu a ozbrojených sil. Uvádí, že k ránu 22. června bylo u J. V. Stalina za účasti členů politbyra rozhodnuto vydat směrnici čís. 2 lidového komisaře obrany. Směrnice byla vydána v 07.15 hod. Velitelům vojenských okruhů se v ní nařizovalo zasadit všechny síly pohraničních okruhů proti útočícím jednotkám nepřítelů a zničit je. Autor konstatuje, že vzhledem k poměru sil obou stran a vzniklé situaci a malé znalosti konkrétní situace na frontě byla tato směrnice zjevně ne-reálná a nebyla tedy ani splněna.

I. Ch. Bagramjan ve své knize vzpomíná, že 22. června v 15.00 hod. měli odeslat do Moskvy první operační hlášení, které osobně zpracovával. Přiznává, že situace u vojsk byla nejasná, poněvadž neměl spolehlivé spojení se štáby armád.

Na tuto skutečnost upozorňuje i G. K. Žukov, který uvádí, že 22. června na úsvitě bylo ve všech západních okruzích poškozeno linkové spojení s vojsky a štáby okruhů a armády neměly možnost rychle předávat své rozkazy. Nepřátelská agentura a diverzní skupiny přestřihovaly dráty, zabíjely spojaře a přepadaly velitele, kterým byl oznámen bojový poplach. Znamná část vojsk pohraničních okruhů neměla rádiové prostředky (str. 231).

Na základě těchto zkušeností bychom měli více přihlížet v naší přípravě i k tomu, že armády NATO věnují velkou pozornost diverzní a záškodnické činnosti. Musíme být proto více připraveni na to, že při zahájení války (anebo určitou dobu před jejím začátkem) by se nepřítel snažil likvidovat velitele a příslušníky štábů, narušit spojení, vyřadit spojovací uzly a pod. V této činnosti by nepřítel pochopitelně pokračoval i v dalším průběhu bojů. Musíme proto přijmout potřebné záruky i v přípravě našich vojsk, v organizaci střežení našich velitelských stanovišť, spojovacích uzlů a rádiových středisek, v ochraně velitelů, styčných a směrových důstojníků a prakticky je procvičovat.

S otázkou velení a vzájemné informovanosti souvisí ještě jeden postřeh autora. Ukazuje, že v prvních dnech války někteří velitelé armád, místo důsledného řízení vojsk ze svých stanovišť a místo udržování spojení se sousedy a se štábem frontu, přijížděli k jednotkám a dávali jim pokyny, aniž znali situaci na jiných úsecích fronty. Protože neměli trvalé spojení s nadřízenými, museli často jednat podle vlastního uvážení, což bylo často i na úkor sousedů.

O požadavcích na práci velitelů a štábů a na rychlé a pružné velení bylo již hodně napsáno a řečeno. Víme všichni, že charakter soudobého boje a operace vyžaduje velmi pružné a rychlé rozhodování velitelů, přijímání promyšlených rozhodnutí bez zbytečných časových ztrát a rychlé doručování rozkazů vykonavatelům. V praxi při cvičeních se však v práci v zásadě mnoho nezměnilo. Rozhodnutí jsou přijímána sice rychle, informační zprávy mnohých náčelníků však představují stále „obřad“ ve štábu. Rovněž tak i formulace a délka vydávaných rozhodnutí jsou někdy úplné slohové práce a slovní cvičení. Důsledek této činnosti se odráží v tom, že vykonavatelé by obdrželi mnohdy úkoly od nadřízených ve zcela změněné situaci, než ke které dané rozhodnutí bylo přijímáno.

Jednou z příčin počátečních úspěchů agresora byla jeho počáteční převaha sil a prostředků. G. K. Žukov vzpomíná, že

těsně před zahájením války byl 13. června lidový komisař obrany Timošenko u J. V. Stalina s návrhem na uvedení vojsk pohraničních okruhů do bojové pohotovosti. Při této příležitosti upozorňoval G. K. Žukov na celkové počty vojsk pohraničních okruhů a na skutečné počty divizí. Poukazoval přitom na skutečnost, že podle zpravodajských informací jsou německé divize doplněny na válečné počty a dosahují 14 000—16 000 mužů. Naproti tomu divize Rudé armády měly v té době kolem 8000 osob, takže byly o polovinu slabší (str. 225).

O obrovské převaze útočících fašistických vojsk svědčí např. údaje I. Ch. Bagramjana, který ukazuje (str. 100—101), že proti 87. a 124. střelecké divizi útočilo celkem osm pěších a tři až čtyři tankové divize nepřítelů za mohutné podpory letectva. V tankovém vojsku byla situace ještě podstatně kritičtější v důsledku nízkého počtu moderních tanků T-34 a KV, které mohly jedině rovnocenně bojovat s tanky útočnicka. Autor poukazuje, že např. u jejich frontu v rámci 22. a 15. mechanizovaného sboru bylo celkem 133 tanků typu T-34 a KV, ostatní byly zastaralé tanky T-26 a BT. Proti tomuto počtu měl nepřítel hodnotu 600—700 moderních tanků.

Dále ukazuje, že pěší divize, které byly ve vzdálenosti okolo 200 km od státní hranice, musely tuto vzdálenost překonávat pěšky za stálé úhrzoje leteckých úderů nepřítelů, který měl jednoznačnou leteckou převahu.

V současné době rovněž opomíjíme tyto skutečnosti při hodnocení vzájemného poměru sil našich vojsk a vojsk NATO. Vždyť např. podle předpisu Zprav-51-1 dosahují celkové počty osob divize v armádě USA kolem 16 000 mužů a v armádě NSR kolem 17 000—18 000 osob. Naproti tomu počty našich divizí, se kterými uvažujeme podle cvičné organizace, se pohybují kolem 8 000—10 000 osob. Dále je nutné konkrétně hodnotit počty zbraní a bojové techniky. Je všeobecně známá řada pokusů vyjadřovat tuto skutečnost pomocí různých koeficientů; přibližně proto počítáme v současné době asi s bojovou hodnotou nepřátelských divizí o 50 % vyšší oproti našim svazkům. Tuto skutečnost však zpravidla při cvičeních podceňujeme.

V průběhu prvních dnů a týdnů války se poměr sil a prostředků stále více měnil ve prospěch útočnicka. Tuto skutečnost dokazuje G. K. Žukov, který hodnotí např. výsledky prvních tří týdnů války. Za tuto dobu postoupil nepřítel 500—600 km do vnitrozemí a zmocnil se důležitých hospodářských oblastí a strategických objektů.

Rudá armáda přecházela za vynuceného ústupu do strategické obrany, kdy musela řešit úkoly při nedostatku sil a prostředků, zejména protitankových a protiletadlových. Nepříteli se podařilo od samého začátku získat nadvládu ve vzduchu, což mělo značný vliv na odolnost armády. Jenom za první den války ztratilo letectvo pohraničních okruhů asi 1200 letadel (str. 288).

Dále konstatuje, že slabost obrany spočívala hlavně v tom, že nebylo možné hluboce členit obranu v důsledku nedostatku sil a prostředků. Vzhledem k nedostatku rychlých terénních tahačů nemohla vojska široce manévrovat dělostřelectvem, aby mohla v příhodné době odrazit tankové útoky nepřítel (str. 283).

Pokusíme-li se o určitou analogii mezi těmito poznatky vysoce fundovaného odborníka s naší dnešní skutečností, vidíme, že můžeme řady těchto poznatků a závěrů využít i v našich soudobých podmínkách.

Vždyť hovoří-li autor o omezených možnostech organizace obrany, o vynuceném ústupu apod., pak tyto druhy bojové činnosti musíme plně zvládnout i v naší armádě. Ani v soudobých operacích nemůžeme spoléhat pouze na vlastní útočnou činnost, ale musíme počítat i s případným vynuceným přechodem z útoku do obrany, nebo s odchodem vojsk. Nechci konkrétně rozebírat úroveň, s jakou jsme např. teoreticky a prakticky zvládli problematiku odchodu.

Vezměme dále poznámku G. K. Žukova o nevyhovujících tahačích děl a porovnejme ji s naší skutečností. Velká část našeho dělostřelectva je stále odkázána na komunikace, poněvadž v současné době převládá u dělostřelectva tažená trakce, která nedovoluje delší jízdu a manévr v terénu a ztěžuje překonávání vodních překážek. Tím dochází k opožďování dělostřelectva za postupujícími motostřeleckými a tankovými jednotkami a ke snížení tempa útoku. Tažené dělostřelectvo musí mít dále výhodné podmínky k palbě, jako jsou např. vhodná palebná postavení při přípravě ke střelbě, potřebná doba na přípravu munice, na odpojení děla od tahače apod. To vše vyžaduje velmi mnoho času a ztěžuje rychlý manévr. V souvislosti s tím nechci dále hodnotit dostřel soudobého dělostřelectva a jeho počty v útvech (které po zrušení minometů nedosahují zdaleka počtu dělostřeleckých hlavních z Velké vlastenecké války u pluků a divizí).

Na druhé straně vidíme, že dělostřelectvo nepřítel doznalo v poválečném období značných změn. Zejména se zvýšila jeho pohyblivost, palebná síla a dostřel. K zásadním změnám došlo při zavedení samohybného dělostřelectva, které není závislé na komunikacích a může doprovázet tanky a bojová vozidla pěchoty v terénu. Z těchto několika poznámek je zřejmé, že máme ještě co řešit.

— * —

Místo závěru chci pouze zdůraznit, že jsem se pokusil na několika konkrétních příkladech ukázat vysokou aktuálnost knihy G. K. Žukova „Vzpomínky a úvahy“ pro současnost a podtrhnout účelnost jejího studia.

Rada poznatků autora je velmi důležitá zvláště v podmínkách naší armády, která je v bezprostředním sousedství s prvosledovými divizemi vojsk NATO obdobně, jako v roce 1941 byla proti Rudé armádě připravena na západní hranici vojska fašistického Německa.

Měli bychom se proto snažit plně využít všech poznatků z bojů Rudé armády, zejména z prvního období války s fašistickým Německem. Tyto cenné zkušenosti, posvěcené životem a krví statisíců sovětských lidí, musíme se snažit využít ve všech rozhodujících oblastech života naší armády, zejména při zvyšování její bojové pohotovosti, v přípravě velitelů a štábů, v bojové přípravě, při organizaci PVO, protitankové obrany apod. Musíme vidět, že všechny poznatky Rudé armády, zejména z počátečního období Velké vlastenecké války, jsou v této knize zevšeobecněny jedním z nejpopulárnějších vojevůdců Sovětské armády. Jsme povinni je hluboce studovat a tvořivě využívat ke zvýšení celkové připravenosti naší armády a tím i k zabezpečení obrany naší země i celého socialistického tábora.

ZKUŠENOSTI

PRAXE